

LOYIHANI MOLİYALASHTIRISH VA SAMARADORLIGINI BAHOLASH

Raxmonova Gulrux Xayitmurodovna

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti tyutori

gulruxraxmonova822@gmail.com

Annotatsiya: Ko'pgina loyiha tuzilmalarida umumiy xususiyat shundaki, turli tomonlar alohida rol o'ynashi kerak. Bu, ayniqsa, ko'p homiylik qiluvchi loyihalarda to'g'ri keladi. Ko'pincha (va ba'zan mahalliy qonunlarning talabi) homiylardan biri mahalliy kompaniya hisoblanadi. Hatto mahalliy kompaniyani jalb qilish shart bo'lmagan mamlakatlarda ham, bu juda ko'p afzalliklarga ega bo'lishi mumkin, ayniqsa xorijiy homiylar qabul qiluvchi mamlakatda biznes amaliyoti yoki qonunlari bo'yicha cheklangan tajribaga ega bo'lsa. Ushbu maqolada loyihani moliyalashtirish va samaradorligini baholash haqida batafsil to'xtalamiz.

Kalit so'zlar: Loyihani moliyalashtirish, loyiha samaradorligini baholash, investitsion mantiqiy xarita, mantiqiy xaritalash jarayoni.

Abstract: A common feature of many project structures is that different parties have to play distinct roles. This is especially true in multi-sponsor projects. Often (and sometimes required by local law) one of the sponsors is a local company. Even in countries where the involvement of a local company is not mandatory, this can have many advantages, especially if foreign sponsors have limited experience with business practices or laws in the host country. In this article, we will discuss project financing and performance evaluation in detail.

Keywords: Project financing, project performance evaluation, investment logic map, logic mapping process.

Аннотация: Общей особенностью многих проектных структур является то, что разные стороны должны играть разные роли. Это особенно актуально в проектах с участием нескольких спонсоров. Часто (а иногда и в соответствии с местным законодательством) одним из спонсоров является местная компания. Даже в странах, где участие местной компании не является обязательным, это может иметь множество преимуществ, особенно если у иностранных спонсоров ограничен опыт работы с деловой практикой или законодательством принимающей страны. В этой статье мы подробно рассмотрим проектное финансирование и оценку эффективности.

Ключевые слова: проектное финансирование, оценка эффективности проекта, инвестиционная логическая карта, процесс логического картирования.

Loyihalari faoliyatini tashkil etishda loyiha ishtirokchilarining ahamiyati yuqori hisoblanadi. Loyihani moliyalashtirishning mohiyati loyiha va boshqa risklarni ushbu loyihadan manfaatdor bo'lgan tomonlar o'rtasida taqsimlashdir. Ushbu riskni

taqsimlashni amalga oshirish usuli, asosan, loyihaning turli tomonlari o'rtasida tuzilgan hujjatlarda mustahkamlangan shartnomaviy munosabatlarning murakkab matritsasi orqali amalga oshiriladi. Angliyada (yoki boshqa joylarda) loyihalar qanday tuzilishi kerakligini yoki loyiha ishtirokchilari o'rtasida xavflarni qanday taqsimlash kerakligini ko'rsatadigan umumiy qonun hujjatlari mavjud emas. Aksincha, har bir loyiha u amalga oshirilayotgan yoki amalga oshirilayotgan turli yurisdiksiyalarda huquqiy va me'yoriy-huquqiy bazaga mos kelishi kerak.

Shunga ko'ra, loyihaning turli tomonlari o'rtasidagi shartnomalar katta ahamiyatga ega va aynan shu hujjatlar loyihaning ko'plab risklarini loyiha tomonlari o'rtasida taqsimlash vositalaridir. Ko'rinib turibdiki, loyiha hujjatlarining standart to'plami degan narsa yo'q. Har bir loyihada ushbu loyiha uchun maxsus ishlab chiqilgan o'ziga xos hujjatlar to'plami bo'ladi. Quyida ko'plab loyihalarni moliyalashtirish tuzilmalarida mavjud bo'lgan asosiy hujjatlarning qisqacha tavsifi keltirilgan.

Loyihani ishga tushirish uchun aniq kelishuvlar va rollar va mas'uliyatlar, xizmat ko'rsatish shartlari, doimiy tiqilib qolish yoki muammolarni hal qilish, qo'llab-quvvatlash va texnik xizmat ko'rsatish talab qilinadi.

Ushbu jarayon loyihani aniqlashda erta boshlanishi kerak, bu loyiha ko'lami yetarli darajada aniqlanganligini va mijoz va operatorning talablarini hisobga oladi va loyiha ishlab chiquvchisi, mijoz yoki loyiha egasi va operator o'rtasida aniq va bir ma'noli kelishuvlarni shakllantirish uchun loyiha davomida rivojlanadi. Agar operator loyihaning hayotiy tsiklining boshida aniqlanmagan bo'lsa, loyiha egasi bo'lajak operator nomidan harakat qilishi va qarorlar qabul qilishi va bu qarorlar natijalarini tegishli ravishda shartnoma shartnomalariga o'tkazishi kerak.

Loyihalarni moliyalashtirish va samaradorligini baholashda loyihaning investitsion mantiqiy xarita (ILM)sini shakllantirish ham muhim hisoblanadi. Investitsion mantiqiy xarita (ILM) – bu investitsiyani asoslovchi mantiqning bir sahifali tasviridir. Bu mantiqiy, dalillarga asoslangan va oddiy odam tomonidan tushunilishi mumkin bo'lishi kerak. Bu ishonchli munozara va fikrlashning oldindan amalga oshirilishini ta'minlash usuli bo'lib, yechimlar aniqlanmasdan va har qanday investitsiya qarori qabul qilinishidan oldin muammoning to'g'ri ta'rifiga olib keladi.

Mantiqiy xaritalash jarayoni yechimlarning aniq variantlarini loyihalashga o'tish o'rniga, potentsial tashabbuslarni aniqlash bilan yakunlanadi. Bu xaritalash uchun yuqori darajadagi, strategik e'tiborni qo'llab-quvvatlash va muayyan yechimga asoslangan variantlardan qochish uchun mo'ljallangan.

ILM mantiqiy investitsiya yordam beradigan bir nechta bog'langan komponentlarni o'z ichiga oladi:

Loyihalarning samarali amalga oshirilishi iqtisodiyotda biznes subyektlari sonini oshirishga, faoliyat samaradorligini yaxshilashga hamda iqtisodiyotdagi pul oqimini oshirishga xizmat qiladi. Loyihalar samaradorligini oshirish bir qator mikro va makro darajadagi omillarga bog'liq bo'lib, mikro darajadagi omillar korxonalar faoliyatini natijasida

yuzaga keladi. Makro darajadagi omillar esa mamlakatda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar natijasida shakllanishini ta'kidlash mumkin. Xulosa qiladigan bo'lsak, loyihalar samaradorligini baholashda loyihaning ko'rsatkichlari inobatga olinadi, ya'ni loyihadagi risklar tahlili, moliyaviy tahlil, pul oqimlari tahlili va ularning kutilmalari kabilar muhim ahamiyatga ega. Biroq, milliy amaliyotda amalga oshirilayotgan loyihalar samaradorligini baholash har doim ham to'g'ri amalga oshirilavermaydi

Loyiha siklini boshqarish, xususan, monitoring va baholashning asosiy g'oyasi loyihaning resurslari va faoliyatini boshqarish uchun mas'ullarga qisqa muddatli va uzoq muddatli rivojlanish natijalarini doimiy ravishda oshirishga yordam berish hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Bankovskie regulirovanie i nadzor: uchebnik / kollektiv avtorov; pod red. I.V. Larinovoy i S.E. Dubovoy. – Moskva: KNORUS, 2019. –288 s. (Srednee professionalnoe obrazovanie).

2. Bankovskie riski: uchebnik / kollektiv avtorov; pod red. O.I. Lavrushina, N.I. Valensevoy. -3-e izd., pererab. i dop.- Moskva: KNORUS, 2019. –292 s. -(Bakalavriat i magistratura).

3. Bankovskiy menedjment. Pod red. prof. O.I. Lavrushina. Uchebnik. 5-e izd. – M.: KNORUS, 2016. – 414 s.